

Sygn. akt I C 282/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Ligoń-Krawczyk

Protokolant: sekretarz sądowy Ewa Kocielnik

po rozpoznaniu w dniu 24 października 2023 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa A. S. (1)

przeciwko E. M. (1)

o zachówek i zapłatę

I. zasądza od E. M. (1) na rzecz A. S. (1) kwotę 252.749,99 (dwieście pięćdziesiąt dwa tysiące siedemset czterdzieści dziewięć i 99/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 192.370,65 (sto dziewięćdziesiąt dwa tysiące trzysta siedemdziesiąt i 65/100) złotych od dnia 2 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty i od kwoty 60.379,34 (sześćdziesiąt tysięcy trzysta siedemdziesiąt dziewięć i 34/100) złotych od dnia 3 lipca 2023 roku do dnia zapłaty, tytułem zachowku,

II. zasądza od E. M. (1) na rzecz A. S. (1) kwotę 6.175,02 (sześć tysięcy sto siedemdziesiąt pięć i 02/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty,

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

IV. ustala, że powódka wygrała proces w 85%, a pozwana w 15% i pozostawia rozliczenie kosztów postępowania referendarzowi sądowemu po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku.

Sygn. akt **IC 282/20**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 7 lutego 2020 r. (data prezentaty, k. 3) A. S. (1), zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła przeciwko E. M. (1) o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwot:

a. 192.370,65 zł tytułem zachowku przysługującego powódce od A. M. po zmarłym w dniu 30 kwietnia 2010 r. ojcu J. M. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 26 listopada 2019 r. do dnia zapłaty,

b. 6.175,02 zł tytułem zapłaconych przez A. S. (1) długów spadkowych po śmierci J. M. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 26 listopada 2019 r. do dnia zapłaty oraz z tytułu zaległych alimentów stanowiących dług spadkowy,

c. 40.885,71 zł tytułem nakładów poniesionych przez A. S. (1) związanych z utrzymaniem lokalu nr (...) wchodzącego w skład spadku po J. M. położonego w W. przy ul. (...) oraz z tytułu kosztów poniesionych na remont tego lokalu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 6 listopada 2019 r. do dnia zapłaty.

Nadto strona powodowa wniosła o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu powódka wskazała, że zmarły 30 kwietnia 2010

r. J. M. pozostawił po sobie jedno dziecko – powódkę A. S. (1). Początkowo cały spadek po zmarłym nabyła jego córka A. S. (1), jednak w 2015 r. A. M., będący bratem J. M. złożył do Sądu wnioski o uchylenie aktu poświadczenia dziedziczenia oraz stwierdzenie, że to on nabywa spadek po zmarłym, na podstawie testamentu holograficznego z dnia 29 lipca 2005 r. Postanowieniem z dnia 4 października 2019 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, sygn. I Ns 933/15, uchylił akt poświadczenia dziedziczenia i orzekł, że jedynym spadkobiercą po zmarłym J. M. jest jego brat A. M.. W związku z powyższym powódka jako uprawniona z ustawy do spadku po swoim ojcu, nie otrzymała należnej części spadku. Zgodnie z art. 991 k.c. przysługuje jej prawo do wystąpienia z roszczeniem o zapłatę zachowku w stosunku do A. M., jako osoby powołanej do dziedziczenia na podstawie testamentu po jej zmarłym ojcu. Powódka podniosła, że w przypadku dziedziczenia ustawowego powódka nabyłaby cały majątek spadkowy po swoim ojcu, gdyż była jedynym spadkobiercą ustawowym. Oznacza to, że przysługujący jej zachówek będzie stanowił 2/3 wartości masy spadkowej, z uwagi na to, iż w chwili otwarcia spadku po J. M. była osobą małoletnią. Z kolei A. M. zmarł 14 grudnia 2019 r. a jego jedynym spadkobiercą jest córka E. M. (2), która nabyła spadek na podstawie testamentu. Obowiązek zapłaty zachowku został więc przejęty przez pozwaną jako dług spadkowy. Przy obliczaniu wysokości należnego zachowku należy brać pod uwagę wartość masy spadkowej po odjęciu długów spadkowych, tj. (...) zł z tytułu zaległości w opłacaniu czynszu w Spółdzielni Mieszkaniowej, (...) zł zadłużenia w firmie windykacyjnej (...) (...) zł z tytułu alimentów oraz (...) zł zadłużenia w (...), wartość aktywów spadku będzie wynosiła 288.555,98 zł ((...) zł – (...) zł), a należny powódce zachówek wynosił będzie 192.370,65 zł (2/3 z 288.555,98 zł). Powódka wniosła nadto o zwrot długów spadkowych zapłaconych przez nią po śmierci J. M. w wysokości (...) zł, a także wystąpiła z roszczeniem o zapłatę zaległych alimentów na jej rzecz w wysokości (...) zł. Wystąpiła również z roszczeniem o zwrot nakładów: opłat poniesionych przez powódkę związanych z utrzymaniem lokalu (czynszu) przy ul. (...) w W. od dnia otwarcia spadku, tj. od 30 kwietnia 2010 r. do października 2019 r., w wysokości 25.885,71 zł oraz nakładów dokonanych na remont przedmiotowego lokalu w wysokości ok. 15.000 zł, tj. wymiana okien, położenie podłogi, zrywanie tynków i położenie nowych, malowanie ścian, założenie kontaktów, przebudowa łazienki wraz z całą hydrauliką, umiejscowienie umywalki i przyłączy do pralki, zrywanie glazury i położenie nowej, położenie terakoty, baterie umywalkową i w brodziku, instalację brodzika i kabiny, wymiana rezerwuaru, wymiana hydrauliki w kuchni, montaż okapu i tapetowanie, wymiana drzwi do szafy wnękowej i inne prace wykończeniowe, wynajęcie kontenera na odpady poremontowe, które wyniosły łącznie 7.600,29 zł, a także koszty robocizny w wysokości ok. 7.500 zł. Powódka wskazała, iż poczynione nakłady wynikały z faktu nabycia spadku po zmarłym ojcu na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia, dlatego też zachowywała się jak właściciel i działała w dobre wierze. Następnie uchylenie aktu poświadczenia dziedziczenia daje podstawy do stwierdzenia, że w latach 2010-2015 powódka była posiadaczem samoistnym lokalu, dlatego należy jej się zwrot nakładów, stosownie do art. 226 k.c. Nakłady były poczynione przez powódkę kiedy jeszcze nie wiedziała o tytule prawnym, tj. testamencie holograficznym A. M. do spadku po jej ojcu. Powódka wskazała, że większość wpłat dokonywanych na lokal spadkowy, spłata długów J. M., wydatki na remont było dokonywanych przez E. S., jednakże matka powódki czyniła to w imieniu i na rzecz córki A. S. (1) (powódki) (pozew, k. 3-15).

W odpowiedzi na pozew pozwana E. M. (1) oświadczyła, że uznaje powództwo o zapłatę zachowku przysługującego powódce od A. M. ojca pozwanej po zmarłym w dniu 30 kwietnia 2010 r. J. M. co do zasady, natomiast kwestionuje jego wysokość wskazaną przez powódkę w pozwie, a także nie uznaje w całości żądań powódki dotyczących zasądzenia od pozwanej:

- kwoty 6.175,02 zł tytułem zapłaconych przez powódkę długów spadkowych po śmierci J. M.;

- kwoty 40.885,71 zł tytułem zwrotu poczynionych przez powódkę nakładów na nieruchomości położoną w W. przy ul. (...) lok. (...) W uzasadnieniu strona pozwana wskazała, że wartość lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. (...) lok. (...) wskazana przez powódkę jest znacznie przeszacowana. Nadto podniosła, iż A. S. (1) korzystała z przedmiotowej nieruchomości od dnia 30 kwietnia 2010 r. od dnia śmierci swojego ojca J. M. i korzysta z niej do chwili obecnej. Od września 2015 r. powódka wiedziała też o istnieniu testamentu sporządzonego przez swojego ojca J. M., w którym oświadczał, że przekazuje ww. nieruchomość bratu – A. M. (ojcu powódki). Z uwagi na fakt, że powódka od września 2015 r. do chwili obecnej bezumownie korzystała z przedmiotowej nieruchomości,

pozwana na zasadzie art. 203⁽¹⁾ k.p.c. zgłosiła zarzut potrącenia kwoty 64.800 zł (wyliczonej jako wysokość średniego miesięcznego czynszu 1.200 zł za najem mieszkania od września 2015 r. do marca 2020 r., tj. 54 miesiące) z kwoty żądanej przez powódkę tytułem zachowku w stosunku do A. S. (1) z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy, tj. z nieruchomości położonej w W. przy ul. (...). Odnosząc się do roszczenia o zapłatę tytułem zwrotu długów spadkowych i zaległych alimentów pozwana podniosła, że dług z tytułu niezapłaconych alimentów w chwili śmierci J. M. wygasł, bowiem w momencie śmierci ojca powódka stała się zarówno własnym wierzycielem, jak i dłużnikiem. Powódka załączyła informację o stanie zaległości w sprawie egzekucyjnej dotyczącej zadłużenia alimentacyjnego J. M. względem A. S. (1) w wysokości (...) zł z dnia 28 kwietnia 2010 r., jednak powódka nie wykazała czy dochodziła należnych jej alimentów od Funduszu Alimentacyjnego, a jeżeli nie – z jakich przyczyn. Pozwana, z ostrożności procesowej, podniosła zarzut przedawnienia roszczeń powódki w wysokości (...) zł tytułem długu alimentacyjnego J. M. w stosunku do A. S. (1). Z kolei odnośnie roszczenia o zapłatę kwoty 40.885,71 zł tytułem nakładów poniesionych przez powódkę związanych z utrzymaniem lokalu nr (...) położonym w W. przy ul. (...) pozwana wskazała, że powódka nie wydała przedmiotowej nieruchomości ani A. M. ani jego następcy prawnemu – córce E. M. (1), zaś roszczenie o zwrot nakładów staje się wymagalne dopiero z chwilą wydania rzeczy właścicielowi, co dotychczas nie miało miejsca. Z tych względów ww. roszczenie powódki należy uznać za przedwczesne. Odnosząc się do roszczenia powódki o zwrot poniesionych przez nią z tytułu opłat związanych z utrzymaniem mieszkania, które to powódka szacuje na kwotę 25.885,71 zł pozwana podniosła, że roszczenie to jest całkowicie bezpodstawne, gdyż powódka korzystała z nieruchomości od 30 kwietnia 2010 r. do października 2019 r. zatem oczywistym jest, że musiała ponosić koszty związane z utrzymaniem lokalu, gdyż działała jako właściciel. Ustosunkowując się z kolei do roszczenia powódki o kwotę 15.000 zł z tytułu nakładów dokonanych na remont przedmiotowego mieszkania pozwana podniosła, że A. S. (1) dokonywała remontów i wszelkich udogodnień na własne potrzeby i dla swojej wygody, w celu podwyższenia standardu zamieszkania i z tych nakładów korzystała. Nakłady te zostały też całkowicie zużyte, albo co najmniej amortyzowane w znacznej części. Na marginesie zaznaczyła przy tym, że poza oświadczeniem nie wykazała żadnym dowodem, że poniosła koszty tzw. robocizny w kwocie 7.500 zł (odpowiedź na pozew, k. 227-235).

Pismem z dnia 13 czerwca 2023 r. strona powodowa dokonała modyfikacji powództwa wnosząc o zasądzenie od pozwanej E. M. (1) na rzecz powódki A. S. (1) kwoty 256.866,66 zł z tytułu zachowku przysługującego A. S. (1) od A. M. po zmarłym w dniu 30 kwietnia 2010 r. ojcu – J. M. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 192.370,65 zł od dnia 26 listopada 2019 r. do dnia zapłaty a od kwoty 64.496,01 zł od dnia doręczenia modyfikacji powództwa do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie podtrzymując dotychczasowe powództwo. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, iż modyfikacja powództwa wynika z dokonanej przez biegłego sądowego w niniejszej sprawie wyceny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w W. i oszacowanie tej wartości na (...) zł. Obecna wartość przedmiotu sporu po modyfikacji wynosiła (...) zł (pismo strony powodowej zawierające modyfikację powództwa z 13 czerwca 2023 r., k. 543-544).

W odpowiedzi strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, w tym ponad kwotę 239.432 zł, tj. rozszerzone powództwo. W uzasadnieniu pozwana podniosła, że bieg terminu przedawnienia roszczenia A. S. (1) o zachówek rozpoczął się z chwilą otworzenia i ogłoszenia testamentu, tj. w dniu 2 sierpnia 2018 r., a po tej dacie nie został zgłoszony zarzut nieważności testamentu sporządzonego przez jej ojca J. M.. Zatem zwrócić należy uwagę, że przewidziany w art. 1007 §1 k.c. pięcioletni termin dochodzenia roszczeń związanych z zachowkiem już upłynął, w związku z czym pozwana podnosi zarzut przedawnienia roszczenia ponad kwotę 239.432 zł zgłoszonego w piśmie z dnia 13 czerwca 2023 r., albowiem rozszerzenie powództwa miało miejsce po upływie terminu przedawnienia (pismo procesowe pozwanej, k. 583-584).

Postanowieniem z dnia 14 listopada 2023 r. Sąd w niniejszej sprawie udzielił zabezpieczenia roszczenia o zachówek i zapłatę dochodzonych niniejszym postępowaniem do łącznej kwoty (...) zł poprzez:

(a) zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego prowadzonego na rzecz obowiązanej przez Bank (...) S.A. z siedzibą w W. nr (...),

(b) zajęcie wierzytelności z rachunku bankowego prowadzonego na rzecz obowiązanej przez (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w K. nr (...),

(c) zajęcie wierzytelności innych rachunków bankowych, we wszystkich bankach które ustalone zostaną w toku postępowania egzekucyjnego przez komornika w przypadku braku środków na kotach bankowych wskazanych w pkt (a) i (b) (pkt 1) oraz stwierdził, że niniejsze postanowienie jest wykonalne zgodnie z art. 743 § 1 k.p.c. (k. 624).

Do zamknięcia rozprawy strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska w sprawie (protokół rozprawy z 24 października 2023 r., k. 610).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. M. zmarł 30 kwietnia 2010 r. w W.. Pozostawił po sobie jedno dziecko: A. S. (1), urodzoną (...), która w chwili śmierci ojca miała 16 lat (akt poświadczenia dziedziczenia, k. 20-21; odpis skrócony aktu urodzenia, k. 19).

Na podstawie aktu dziedziczenia z dnia 1 czerwca 2010 r. spadek po zmarłym J. M. na podstawie ustawy w całości, z dobrodziejstwem inwentarza, nabyła córka A. S. (1) (akt poświadczenia dziedziczenia Rep (...), k. 20-21).

J. M. posiadał długi na łączną kwotę (...) zł, w tym zaległość alimentacyjną względem córki A. S. (1) w wysokości (...) zł, zaległości w opłacaniu czynszu w Spółdzielni Mieszkaniowej, w (...) oraz wobec (...) z tytułu przejazdu bezbiletowego (zaświadczenie k. 75; wezwanie do zapłaty, k. 76; wezwanie do zapłaty z 2 listopada 2010 r., k. 76; zawiadomienie o cesji z 1 października 2010 r., k. 78; informacja z 28 kwietnia 2010 r. o stanie zaległości egzekucyjnej w sprawie (...) prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy Żoliborza M. P., k. 80-81).

Po śmierci J. M., jego córka A. S. (1) spłaciła długi zmarłego ojca w łącznej kwocie (...) zł w tym: (...) zł z tytułu zaległości w opłacaniu czynszu w Spółdzielni Mieszkaniowej (zaświadczenie z 25 marca 2019 r., k. 75; obroty i salda od września 2009 r. do kwietnia 2010 r., k. 126), (...) zł zadłużenia w firmie windykacyjnej (...) (oświadczenie o spłacie wierzytelności, k. 79) oraz (...) zł zadłużenia w (...) (pismo z (...) z 8 kwietnia 2019 r., k. 83).

A. S. (1) została przyjęta w poczet członków Spółdzielni na posiedzeniu Zarządu (...) w dniu 9 czerwca 2010 r. w związku z nabyciem spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) w budynku stanowiącym własność Spółdzielni przy ul. (...) w W. (lokal o pow. 29,10 m²), jako spadkobierca po zmarłym J. M., na mocy aktu poświadczenia dziedziczenia z dnia 1 czerwca 2010 r. Rep (...) (zaświadczenie z 11 czerwca 2010 r., k. 128). A. S. (1) nie wprowadziła się jednak do przedmiotowego mieszkania. Okresowo zamieszkiwał w nim jej przyrodni brat (zeznania powódki A. S. (1), protokół k. 332v-333, nagranie 00:17:57 i 00:25:22).

Postanowieniem z dnia 18 listopada 2015 r. w sprawie I Ns 701/15 Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie stwierdził, że spadek po K. M., zmarłej 20 maja 2015 r., ostatnio stale zamieszkałej przy ul. (...) w W., na podstawie ustawy nabyli: syn A. M. i wnuczka A. S. (1) po 1/2 części każde z nich (postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 18 listopada 2015 r., sygn. I Ns 701/15, k. 180).

Pomiędzy A. S. (1) i A. M. przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie toczyło się postępowanie o dział spadku

po K. M., w skład którego wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) znajdujące się w budynku przy ul. (...) w W. oraz prawo do działki nr (...) o powierzchni 400 m⁽²⁾ na terenie (...) w S. wraz z nasadzeniami, urządzeniami i obiektami (postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 18 listopada 2015 r., sygn. I Ns 701/15, k. 180; protokoły k. 203-210, 182-189).

Umową darowizny z dnia 8 lutego 2018 r. A. M. darował E. M. (1) prawo do działki nr (...) o powierzchni 400 m⁽²⁾ na terenie (...) w S. wraz z nasadzeniami, urządzeniami i obiektami, których wartość w umowie określono na (...) zł (umowa darowizny z 8 lutego 2018 r., k. 190-195).

W okresie od dnia 7 czerwca 2010 r. do dnia 9 września 2019 r. E. S. – matka A. S. (1) i A. S. (2) uiszczyły łącznie 25.485,71 zł z tytułu czynszu za mieszkanie przy ul. (...) w W. (potwierdzenie operacji, k. 87-124v).

E. S. – matka A. S. (1) poniosła koszty remontu lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. (faktury, rachunki i umowa na stolarkę okienną z 5 sierpnia 2014 r., k. 129-164; oświadczenie z 5 listopada 2019 r., k. 165). Remont obejmował: wymianę okien (stolarka okienna), malowanie ścian (wydatki na farby, emulsje, akryl, wałki, pędzle i folię malarską), założenie kontaktów, przebudowę łazienki wraz z hydrauliką, wyposażenie łazienki, założenie umywalki i przyłączy do pralki, hydraulika w kuchni, montaż okapu, tapetowanie (faktury i rachunki, umowa na stolarkę okienną z 5 sierpnia 2014 r., k. 129-164).

Wszelkie płatności z tytułu spłaty długów spadkowych po J. M. z tytułu opłat czynszowych za lokal mieszkalny wchodzący w skład spadku po zmarłym J. M., z tytułu remontu za wymieniony lokal, dokonywała E. S. – matka A. S. (1) w imieniu i na rzecz jej córki A. S. (1) (zeznania świadka E. S., protokół k. 415-417).

W dniu 14 lipca 2015 r. A. M. – brat zmarłego J. M. – wniósł do Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie o uchylenie ww. aktu poświadczenia dziedziczenia oraz stwierdzenie, że to on nabywa spadek po zmarłym J. M. na podstawie testamentu holograficznego z dnia 29 lipca 2005 r. (kopia wniosku A. M. z 14 lipca 2015 r., k. 268-269).

Postanowieniem z dnia 4 października 2019 r., w sprawie I Ns 933/15, Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie uchylił akt poświadczenia dziedziczenia sporządzony dnia 1 czerwca 2010 r. za numerem repertorium (...) oraz stwierdził, że spadek po J. M. zmarłym 30 kwietnia 2010 r. w W. na podstawie testamentu własnoręcznego sporządzonego 29 lipca 2005 r., otwartego i ogłoszonego na rozprawie 2 sierpnia 2018 r., nabył brat A. M. w całości (testament holograficzny J. M. z 29 lipca 2005 r., k. 22; postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie z 4 października 2019 r. o sygn. akt I Ns 933/15, k. 266).

W skład spadku po J. M. wchodzi spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) o pow. 29,10 m² położonego przy ul. (...) w W. o wartości (...) zł (operat szacunkowy rzeczoznawcy majątkowego M. G. z 14 października 2019 r., k. 24-70). Przedmiotowy lokal nie posiada założonej księgi wieczystej (zaświadczenie (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z 21 marca 2019 r., k. 71).

W dniu 6 listopada 2019 r. A. S. (1) skierowała do A. M. wezwanie do zapłaty zachowku oraz innych należności wnosząc o zapłatę:

i) kwoty 192.370,65 zł z tytułu zachowku przysługującej jej po zmarłym w dniu 30 kwietnia 2010 r. ojcu – J. M.;

ii) kwoty 6.175,02 zł z tytułu zapłaconych długów spadkowych po śmierci J. M.;

(...) kwoty 25.885,71 zł z tytułu opłat związanych z utrzymaniem lokalu wchodzącego w skład spadku położonego w W. przy ul. (...);

iv) kwoty 15.000 zł z tytułu nakładów na remont lokalu wchodzącego w skład spadku położonego w W. przy ul. (...). Wskazane należności miały zostać uiszczone w terminie 7 dni od daty odbioru pisma (wezwanie do zapłaty zachowku z 6 listopada 2019 r., k. 167-170). Przesyłka została przesłana na adres A. M. (ul. (...), (...)-(...) W.), była dwukrotnie awizowana i w dniu 25 listopada 2019 r. została zwrócona do nadawcy (potwierdzenie nadania przesyłki, k. 172; wydruk z portalu śledzenia przesyłek, k. 173).

Postanowieniem z dnia 26 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, IV Wydział Cywilny, w sprawie o sygn. IV Co 177/19, z wniosku A. S. (1) z udziałem A. M. w pkt 1 – uwzględnił w całości wniosek A. S. (1) zawarty w piśmie z dnia 12 listopada 2019 r., udzielając A. S. (1) zabezpieczenia roszczenia o zapłatę kwoty 231 631,67 zł poprzez ustanowienie zakazu zbywania prawa do nieruchomości, tj. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...) znajdującego się w zasobach mieszkaniowych (...) Spółdzielni Mieszkaniowej przy ul. (...), (...)-(...) W.; w pkt 2 – wyznaczył wnioskodawczyni A. S. (1) dwutygodniowy termin na wniesienie pisma wszczynającego postępowanie o zapłatę zachowku przeciwko uczestnikowi A. M., pod rygorem upadku zabezpieczenia oraz w pkt 3 – odstąpił od uzasadnienia niniejszego postanowienia, dzieląc argumenty wnioskodawczyni przytoczone na poparcie wniosku w piśmie z dnia 12 listopada 2019 r. (postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z 26 listopada 2019 r., sygn. IV Co 177/19, k. 166).

A. M. zmarł 14 grudnia 2019 r. Jedyńnym spadkobiercą A. M. jest jego córka E. M. (1), która nabyła spadek na podstawie testamentu (akt poświadczenia dziedziczenia z 14 stycznia 2020 r., Rep (...), k. 174-177).

Postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie z dnia 4 października 2019 r. o sygn. akt I Ns 933/15, k. 266, uchylające akt poświadczenia dziedziczenia i stwierdzające nabycie spadku po J. M. przez jego brata A. M., stało się prawomocne z dniem **13 marca 2020 r.** (postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie z 4 października 2019 r. o sygn. akt I wraz z adnotacją o prawomocności Ns 933/15, k. 266).

E. M. (1) nie interesowała się przedmiotowym mieszkaniem wcześniej i nie zgłaszała się po odbiór lokalu (zeznania pozwanej E. M. (1), protokół k. 333v, nagranie 00:30:31).

W dniu 30 marca 2020 r. A. S. (1) skierowała do E. M. (1) jako spadkobierczyni po J. M. wezwanie do odebrania mieszkania nr (...) przy ul. (...) w W. w terminie 14 dni. W wezwaniu podała swój numer telefonu (wezwanie wraz z potwierdzeniem nadania, k. 257). Przesyłka zawierająca wezwanie została doręczona 3 kwietnia 2020 r. (wydruk z portalu śledzenia przesyłek poczty polskiej, k. 258).

W odpowiedzi pismem z dnia 8 kwietnia 2020 r. E. M. (1) wskazała, że w związku z sytuacją epidemiologiczną na terenie Polski uniemożliwiająca osobiste spotkanie i przekazanie mieszkania, poprosiła o wysłanie kluczy do ww. lokalu za pośrednictwem firmy kurierskiej pod adres: ul. (...) (...) (...) (...) W. (pismo E. M. (1) z 8 kwietnia 2020 r., k. 258). Pismo zostało odebrane przez A. S. (1) w dniu 22 kwietnia 2020 r. (kopia koperty, k. 258).

W odpowiedzi A. S. (1) poprosiła o sprecyzowanie czy E. M. (1) wyraża zgodę na dokonanie jednostronnej czynności – protokołu zdawczo-odbiorczego mieszkania przy ul. (...) w W. bez jej udziału, a jeśli nie wyraża zgody – określiła 3 dniowy termin od daty otrzymania pisma na dokonanie czynności odbioru lokalu (pismo A. S. (1), k. 260). Pismo zostało odebrane przez E. M. (1) w dniu 29 kwietnia 2020 r. (potwierdzenie odbioru, k. 261-262).

Pismem z dnia 30 kwietnia 2020 r. E. M. (1) poinformowała, że nie wyraża zgody na jednostronne sporządzenie protokołu zdawczo-odbiorczego lokalu i ustaliła ostateczny termin odebrania ww. mieszkania po sporządzeniu protokołu zdawczo-odbiorczego na dzień 8 maja 2020 r., godz. 18:00 (pismo E. M. (1) z 30 kwietnia 2020 r., k. 263).

W dniu 8 maja 2020 r. o godz. 17:45 nastąpiło przekazanie lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w W.. Zgodnie z treścią protokołu zdawczo-odbiorczego sporządzonego w tym dniu stan nieruchomości oceniono na dobry, wskazano w nim też że lokal był pozbawiony liczników energii elektrycznej i gazu oraz dołączono 8 zdjęć (protokół zdawczo-odbiorczy z 8 maja 2020 r., k. 264-265; zeznania pozwanej E. M. (1), protokół k. 333v, nagranie 00:30:13).

Postanowieniem z dnia 7 grudnia 2022 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie w sprawie z wniosku A. S. (1) z udziałem E. M. (1) o dział spadku po K. M. w pkt I ustalił, że w skład spadku po K. M. z domu W., zmarłej 20 maja 2015 r. wchodzi następujące składniki majątkowe:

1. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w W. w mieszkalnym budynku wielorodzinnym przy ul. (...) w W. o pow. użytkowej 36 m⁽²⁾, składającego się z dwóch pokoi, kuchni i łazienki z wc oraz

przedpokoju, z którym związane jest prawo do korzystania z pomieszczenia gospodarczego, który stanowi piwnica, wchodzącego w skład zasobów mieszkaniowych Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w W. – o wartości (...) zł;

2. nasadzenia, urządzenia i obiekty znajdujące się na działce nr (...) o pow. 400 m⁽²⁾, położonej na terenie (...) w S., ul. (...), (...)-(...) Z., obejmujące między innymi domek letniskowy, altanę, piec olejowy, przyłącza wodne i elektryczne oraz oczko wodne z mostkiem – o łącznej wartości (...) zł;

3. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym o nr (...) prowadzonym w Banku (...) S.A. w W. w wysokości (...)zł.

W pkt II Sąd dokonał działku spadku po K. M. w ten sposób, że:

1. składnik majątkowy wymieniony w punkcie I. podpunkcie 1 postanowienia przyznać na wyłączną własność wnioskodawczyni A. S. (1);

2. składniki majątkowe wymienione w punkcie I. i podpunktach 2 i 3 postanowienia przyznać na wyłączną własność uczestniczki postępowania E. M. (1).

W punkcie III Sąd zasądził od wnioskodawczyni A. S. (1) na rzecz uczestniczki postępowania E. M. (1) tytułem spłaty kwotę 271.609,54 zł, płatną w terminie 1 roku od daty uprawomocnienia się niniejszego postanowienia wraz z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności (postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 7 grudnia 2022 r., sygn. VI Ns 99/20, k. 671-672). Powyższe postanowienie jest nieprawomocne (protokół rozprawy z 4 lipca 2023 r., k. 574, nagranie 00:24:28).

Wartość lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy ul. (...), według stanu na dzień 30 kwietnia 2010 r. i cen aktualnych, wynosiła (...)zł (opinia biegłego sądowego A. K. o wartości określającej wartość rynkową spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku nr (...) przy ul. (...) w W., (...), z 20 grudnia 2022 r., k. 495-516).

W dniu 27 kwietnia 2023 r. E. M. (1) sprzedała spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) o pow. 29,10 m⁽²⁾ położonego przy ul. (...) za cenę (...)zł. Kupujący zobowiązał się zapłacić cenę sprzedaży przelewem ze środków własnych na należący do E. M. (1) rachunek bankowy nr (...) (umowa sprzedaży z 27 kwietnia 2023 r., Rep(...) k. 601-607).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych do akt sprawy i przywołanych powyżej dokumentów. Dowody z dokumentów Sąd uznał za całkowicie wiarygodne. Żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności bądź prawdziwości treści w nich zawartych. Dodać należy, że dokumenty te tworzyły spójny obraz stanu faktycznego i posłużyły do dokonania powyższych ustaleń. Brak było również podstaw do zakwestionowania twierdzeń stron, które zresztą nie pozostają ze sobą w sprzeczności, a okoliczności, których dotyczą, nie były sporne.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powódki A. S. (1) (protokół rozprawy, k. 332v-333v) i pozwanej E. M. (1) (protokół rozprawy, k. 333v-334) w zakresie w jakim korespondowały one z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Rozbieżności w zeznaniach stron dotyczyły stanu przedmiotowego mieszkania z dnia jego odbioru, tj. 8 maja 2020 r., jednakże na ww. okoliczność przedłożono protokół zdawczo-odbiorczy w którym oceniono stan nieruchomości na dobry, wskazano w nim też że lokal był pozbawiony liczników energii elektrycznej i gazu oraz dołączono 8 zdjęć (protokół zdawczo-odbiorczy z 8 maja 2020 r., k. 264; zeznania pozwanej E. M. (1), protokół k. 333v, nagranie 00:30:13).

Z uwagi na konieczność ustalenia wiadomości specjalnych, Sąd oparł się również na opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność wyliczenia wartości nieruchomości wchodzących w skład spadku, przy czym biegły dokonał wyceny w zakresie nieruchomości przy ul. (...) w W. według stanu z dnia 30 kwietnia 2010 r. i cen aktualnych. Opinia biegłego A. K. została przez Sąd podzielona w całości. Opinia ta została sporządzona

rzetelnie, zgodnie ze standardami przyjętymi przy opracowywaniu tego rodzaju dokumentów oraz z uwzględnieniem zasad logiki i wiedzy powszechnej. Biegły w ocenie sądu posiada odpowiedni poziom wiedzy i doświadczenia w zakresie opiniowania w podobnych sprawach. Twierdzenia biegłego zawarte w opinii poparte są rzeczową, logiczną i spójną argumentacją, a wnioski sformułowano w sposób przystępny i zrozumiały. Opinia zawierała ponadto uzasadnienie wymagane przepisem art. 285 §1 k.p.c. W ocenie Sądu opinia pozwoliła w sposób jednoznaczny ustalić okoliczności wymagające wiedzy specjalnej. Równocześnie nie zachodziły żadne powody osłabiające zaufanie do wiedzy, kompetencji, doświadczenia czy bezstronności sporządzającego ją biegłego. Przy wyliczeniu wartości nakładów koniecznych, stanowiących wydatki niezbędne do utrzymania rzeczy w należyтым stanie, poczynionych przez A. S. (1) na lokal mieszkalny nr (...) położony przy ul. (...) w W. według stanu i cen z dnia 8 maja 2020 r. wskazując ich poszczególną wycenę – o ile wzrosła wartość lokalu w chwili jego wydania poprzez dokonanie przez powódkę nakładów innych niż konieczne poczynionych przez powódkę na lokal mieszkalny nr (...) położony przy ul. (...) w W. wymienionych w piśmie procesowym strony powodowej z 9 czerwca 2022 r. (k. 466-468). Biegły nadmienił, że istnieje podejście kosztowe w którym obliczana jest wartość odtworzeniowa, jednak warunkiem korzystania z podejścia kosztowego jest brak możliwości wyceny w podejściu porównawczym oraz profesjonalnie wykonana inwentaryzacja nakładów w lokalu. Żaden z powyższych warunków w przedmiotowej sprawie nie jest spełniony. Z tych względów biegły obliczył wartość nakładów koniecznych oraz o ile wzrosła wartość lokalu, poprzez przyjęcie dodatkowego atrybutu, cechy rynkowej „standard lokalu”, przyjmując różnicę między wartością lokalu po dokonaniu nakładów oraz wartością lokalu przed dokonaniem nakładów szacując wartość nakładów na 12.500 zł. Zastrzeżenia do opinii dotyczące przedmiotowej nieruchomości złożyła strona pozwana (pismo procesowe pozwanej z 17 marca 2023 r., k. 532-534). Opinia została również zakwestionowana przez stronę powodową w części, tj. w zakresie nakładów koniecznych, gdyż zdaniem powódki biegły nie wycenił precyzyjnie nakładów koniecznych, nie wskazał ich poszczególnych wartości oraz innych nakładów w takim zakresie o ile wzrosła cena lokalu (pismo procesowe powódki z 28 lutego 2023 r., k. 525-526). Na rozprawie w dniu 4 lipca 2023 r. biegły sądowy A. K. odniósł się do pytań i zastrzeżeń sformułowanych przez obie strony (protokół rozprawy z 4 lipca 2023 r., nagranie 00:03:27-00:21:11).

Na rozprawie w dniu 4 lipca 2023 r. Sąd postanowił oddalić wniosek strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego, na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c., uznając, że nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy i zmierzający jedynie do przedłużenia postępowania, o czym w dalszej części uzasadnienia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie, podlegając oddaleniu jedynie w części.

W niniejszej sprawie powódka A. S. (1) domagała się zasądzenia od pozwanej E. M. (1) kwoty 256.866,66 zł tytułem zachowku przysługującego powódce od A. M. po zmarłym w dniu 30 kwietnia 2010 r. ojcu – J. M. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 192.370,65 zł od dnia 26 listopada 2019 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 64.496,01 zł od dnia doręczenia modyfikacji powództwa do dnia zapłaty, a także kwoty 6.175,02 zł tytułem zapłaconych przez A. S. (1) długów spadkowych po śmierci J. M. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 26 listopada 2019 r. do dnia zapłaty oraz z tytułu zaległych alimentów stanowiących dług spadkowy i kwoty 40.885,71 zł tytułem nakładów poniesionych przez A. S. (1) związanych z utrzymaniem lokalu nr (...) wchodzącego w skład spadku po J. M. położonego w W. przy ul. (...) oraz z tytułu kosztów poniesionych na remont tego lokalu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 6 listopada 2019 r. do dnia zapłaty.

Pozwana E. M. (1) uznała powództwo o zapłatę zachowku przysługującego powódce od A. M. ojca pozwanej po zmarłym w dniu 30 kwietnia 2010 r. J. M. co do zasady, kwestionując jednak jego wysokość wskazaną przez powódkę w pozwie, a także nie uznaje w całości żądań powódki dotyczących zasądzenia od pozwanej kwoty 6.175,02 zł tytułem zapłaconych przez powódkę długów spadkowych po śmierci J. M. oraz kwoty 40.885,71 zł tytułem zwrotu poczynionych przez powódkę nakładów na nieruchomość położoną w W. przy ul. (...) lok. 109.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu sformułowanego przez stronę pozwaną dotyczącego przedawnienia roszczenia strony powodowej ponad kwotę 239.432 zł zgłoszonego w piśmie z dnia 13 czerwca 2023 r., z uwagi na

rozszerzenie powództwa po upływie terminu przedawnienia należy wskazać, iż zarzut ten jest bezzasadny. Testament po zmarłym J. M. został otwarty i ogłoszony w dniu 2 sierpnia 2018 r., a więc pięcioletni termin przedawnienia roszczenia, stosownie do treści art. 1007 k.c., upłynąłby w dniu 2 sierpnia 2023 r., zaś rozszerzenie powództwa w niniejszej sprawie nastąpiło 13 czerwca 2023 r. (pismo strony powodowej zawierające modyfikację powództwa z 13 czerwca 2023 r., k. 543-544).

Ochrona praw najbliższej rodziny zmarłego należy do podstawowych założeń prawa spadkowego. Znajduje ona wyraz w wielu instytucjach uregulowanych w księdze czwartej kodeksu cywilnego, w tym też i w instytucji zachowku (art. 991-1011 k.c.), zapewniającej osobom wskazanym w ustawie określoną korzyść ze spadku nawet wbrew woli zmarłego.

Zgodnie z art. 991 § 1 i 2 k.c., zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

W kodeksie cywilnym brak jest przepisów regulujących sposób obliczania zachowku, ustalania wartości spadku. Jednakże zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, jak również poglądami doktryny obliczenie zachowku następuje na podstawie wartości spadku ustalonej według cen z daty orzekania o roszczeniach z tego tytułu. Przyjmuje się również, że dla ustalenia zachowku konieczne jest ustalenie stanu czynnego spadku, a zatem wartości spadku po odjęciu długów spadkowych.

Substrat zachowku jest wyliczany na podstawie czystej wartości spadku, tj. różnicy pomiędzy wartością stanu czynnego spadku a wartością stanu biernego (długów spadkowych). Zgodnie z art. 993 k.c., przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń. Nie są również uwzględniane długi z tytułu zachowków (roszczenie o zachówek jest przedmiotem wyliczenia, nie może więc jednocześnie stanowić części równania matematycznego). Do długów spadkowych zalicza się koszty pogrzebu w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku (art. 922 § 3 k.c.). Wartość praw należących do spadku ustala się według stanu z chwili otwarcia spadku i cen z chwili orzekania o zachowku (zob. uchwała składu 7 sędziów SN – zasada prawna – z dnia 26 marca 1985 r., III CZP 75/84, OSP z 1985 r., nr 10, poz. 147).

Powódce A. S. (1) niewątpliwie przysługuje prawo do wystąpienia z roszczeniem o zapłatę zachowku po zmarłym w dniu 30 kwietnia 2010 r. ojcu J. M., albowiem będąc uprawnioną do spadku po zmarłym, nie otrzymała należnej jego części, zaś obowiązek zapłaty zachowku został przejęty przez pozwaną E. M. (1) jako dług spadkowy po jej ojcu A. M. zmarłym w dniu 14 grudnia 2019 r. Stosownie do treści art. 991 § 1 k.c. A. S. (1) przysługuje zachówek stanowiący 2/3 wartości masy spadkowej, z uwagi na to, że w chwili otwarcia spadku po J. M. była osobą małoletnią.

Jak wykazało postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie, w skład spadku po zmarłym J. M. wchodziła nieruchomość – lokal mieszkalny położony w W. przy ul. (...) lok. (...) którego wartość strona powodowa oszacowała na (...) zł i wskazując, iż jest to jedyny składnik masy spadkowej po zmarłym. Bezsposornie też powódka nie otrzymała od spadkodawczyni żadnego przysporzenia podlegającego zaliczeniu na poczet należnego jej zachowku.

Z uwagi na kwestionowanie przez stronę pozwaną wskazanej przez powódkę wartości lokalu położonego w W. przy ul. (...) lok. (...) wchodzącego w skład masy spadkowej, Sąd na wniosek strony powodowej dopuścił opinię biegłego sądowego uprawnionego do wyceny nieruchomości. Jak wynika z przedmiotowej opinii sporządzonej przez biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości – rzeczoznawcy majątkowego A. K. wartość rynkowa nieruchomości lokalowej według stanu na dzień 30 kwietnia 2010 r. i cen aktualnych została oszacowana na kwotę (...) zł (opinia biegłego sądowego A. K. o wartości określającej wartość rynkową spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku nr (...) przy ul. (...) w W., Ż. z dnia 20 grudnia 2022 r., k. 514). Sąd nie miał

podstaw do kwestionowania przedstawionej przez biegłego sądowego oszacowanej wartości nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) lok. (...) zaś biegły sądowy w ustnej opinii uzupełniającej złożonej na rozprawie w dniu 4 lipca 2023 r. szczegółowo odniósł się do zastrzeżeń w tym zakresie formułowanych przez stronę pozwaną (protokół rozprawy z 4 lipca 2023 r., k. 573v, nagranie 00:03:27-00:21:11). Biegły w ustnych wyjaśnieniach złożonych na rozprawie wskazał, że wszystkie transakcje z wyceny pochodzą z zasobów (...) Spółdzielni Mieszkaniowej z uwzględnieniem lokali o małych powierzchniach. Przyjęto atrybuty takie jak lokalizacja i otoczenie, zaś wyceny wybrano transakcje o podobnej powierzchni, lokalizacji i bliskiej dacie transakcji (protokół rozprawy z 4 lipca 2023 r., k. 573v, nagranie 00:08:56-00:19:50).

Opinia biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego sporządzona w niniejszej sprawie została doręczona stronie pozwanej w dniu 27 lutego 2023 r. (pismo procesowe strony pozwanej z 17 marca 2023 r., k. 532). We wskazanej dacie pozwana E. M. (2) posiadała więc opinię biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego, określającą wartość rynkową spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w W.. Okoliczność, że pozwana E. M. (1) w dniu 27 kwietnia 2023 r. sprzedała spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) o pow. 29,10 m² położonego przy ul. (...) za cenę (...) zł nie stanowi podstawy do podważenia wartości przedmiotowego lokalu oszacowanej przez biegłego sądowego w niniejszej sprawie, a świadczy jedynie o zaakceptowaniu przez pozwaną E. M. (1) oferty sprzedaży mieszkania po cenie poniżej oszacowanej przez rzeczoznawcę majątkowego.

Rozważając zasadność zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu potrącenia kwoty 64.800 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez powódkę z przedmiotowego mieszkania, wyliczonej jako wysokość średniego miesięcznego czynszu 1.200 zł za najem mieszkania od września 2015 r. do marca 2020 r., tj. 54 miesiące, Sąd nie uznał, że na powódce nie ciąży obowiązek zapłaty z tego tytułu. Należy uznać, że powódka nie była posiadaczem w złej wierze, gdyż nieruchomość stanowiła własność jej ojca, zaś po jego śmierci stała się spadkobierczynią po zmarłym. W dniu 9 czerwca 2010 r. została też przyjęta w poczet członków Spółdzielni w związku z nabyciem spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) w budynku stanowiącym własność Spółdzielni przy ul. (...) w W. (lokal o pow. 29,10 m²), jako spadkobierca po zmarłym J. M., na mocy aktu poświadczenia dziedziczenia z dnia 1 czerwca 2010 r. Rep (...) (zaświadczenie z 11 czerwca 2010 r., k. 128; akt poświadczenia dziedziczenia z 1 czerwca 2010 r., k. 20-21). Dopiero w dniu 4 października 2019 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, w sprawie o sygn. I Ns 933/15, wydał postanowienie którym uchylił akt poświadczenia dziedziczenia i orzekł, że jedynym spadkobiercą po zmarłym, na podstawie testamentu holograficznego z dnia 29 lipca 2005 r., jest jego brat A. M. (k. 23). Wskazane postanowienie stało się prawomocne z dniem 13 marca 2020 r. (postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie z 4 października 2019 r. o sygn. akt I wraz z adnotacją o prawomocności Ns 933/15, k. 266). Pozwana przyznała w toku postępowania, iż nie interesowała się tym mieszkaniem wcześniej i nie zgłaszała się po lokal (zeznania pozwanej E. M. (1), protokół k. 333v, nagranie 00:30:31).

W dniu 30 marca 2020 r. powódka skierowała do pozwanej pismo, wzywając ją do odbioru mieszkania przy ul. (...) w W., zaś przekazanie mieszkania nastąpiło w dniu 8 maja 2020 r. (korespondencja, k. 257, 258, 265; protokół zdawczo-odbiorczy z dnia 8 maja 2020 r., k. 264-265). Równocześnie, co jest niesporne, powódka opuściła mieszkanie dobrowolnie w ustalonej dacie 8 maja 2020 r. A. S. (1) pozostawała zatem w dobrej wierze – domniemanie dobrej wiary ujęte w art. 7 k.c. nie zostało obalone. Powódka, będąca posiadaczem w dobrej wierze, nie jest obowiązana do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy (art. 224 k.c. w zw. z art. 230 k.c.).

Kwestią sporną między stronami była również wysokość długów spadkowych podlegających odliczeniu od wartości spadku.

Strona powodowa wykazała, iż po śmierci J. M. pozostały długie spadkowe w postaci: (...) zł z tytułu zaległości w opłacaniu czynszu w Spółdzielni Mieszkaniowej, (...) zł zadłużenia w firmie windykacyjnej (...) oraz (...) zł zadłużenia w (...) (zaświadczenie z 25 marca 2019 r., k. 75; obroty i salda od września 2009 r. do kwietnia 2010 r., k. 126; wezwanie do zapłaty z 2 listopada 2010 r., k. 76; oświadczenie o spłacie wierzytelności, k. 79; pismo z (...) z 8 kwietnia 2019 r., k. 83). Nadto strona powodowa wykazała, iż J. M. posiadał dług alimentacyjny wobec powódki, który na dzień 28 kwietnia 2010 r. wynosił (...) zł (informacja z 28 kwietnia 2010 r. o stanie zaległości egzekucyjnej w sprawie (...))

prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy Żoliborza M. P., k. 80-81). Ustalona kwota podlega więc odliczeniu od ustalonej wartości spadku.

Nie sposób zgodzić się też ze stanowiskiem strony pozwanej, iż dług z tytułu niezapłaconych alimentów w chwili śmierci J. M. wygasł, bowiem – jak twierdzi pozwana – w momencie śmierci ojca powódka stała się zarówno własnym wierzycielem, jak i dłużnikiem. Zaległe alimenty niezapłacone w terminie przed śmiercią zobowiązanego stanowią dług spadkowy, który spadkobierca ma obowiązek spłacić. W okolicznościach niniejszej sprawy bezsporne jest, iż zarówno powódka, jak i pozwana mają prawo do spadku, a więc powódka nie jest jedynym spadkobiercą po zmarłym ojcu.

Zgodnie z ogólną dyspozycją wynikającą z przepisu art. 922 k.c., wartość czynną spadku należało pomniejszyć o ciężące na masie spadkowej długi. Mając na uwadze wartość spadku w postaci lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w W. (...) po odliczeniu długów spadkowych (6.175,02 zł) wynosi 379.124,98 zł, tym samym część przypadającą na rzecz powódki Sąd oszacował na 252.749,99 zł (379 124,98 zł x 2/3).

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. i art. 455 k.c. Powódka A. S. (1) wezwanie do zapłaty zachowku oraz innych należności skierowała do A. M. pismem z dnia 6 listopada 2019 r., zaś w treści wezwania określiła termin zapłaty na 7 dni od daty odbioru pisma (wezwanie do zapłaty zachowku oraz innych należności z 6 listopada 2019 r., k. 167-170). Pismo zostało skierowane na prawidłowy adres, dwukrotnie awizowane i w dniu 25 listopada 2019 r. zwrócone do nadawcy (potwierdzenie nadania przesyłki, k. 172; wydruk z portalu śledzenia przesyłek, k. 173). Upływ 7-dniowego terminu do zapłaty nastąpił więc w dniu 2 grudnia 2019 r. Sąd miał również na uwadze, iż w toku niniejszej sprawy strona powodowa w dniu 13 czerwca 2023 r. dokonała modyfikacji powództwa poprzez zwiększenie wysokości roszczenia o 64.496,01 zł, wnosząc o zasądzenie od pozwanej E. M. (1) na rzecz powódki A. S. (1) kwoty 256.866,66 zł z tytułu zachowku przysługującego A. S. (1) od A. M. po zmarłym w dniu 30 kwietnia 2010 r. ojcu – J. M. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 192.370,65 zł od dnia 26 listopada 2019 r. do dnia zapłaty, a od kwoty 64.496,01 zł od dnia doręczenia modyfikacji powództwa do dnia zapłaty. Doręczenie modyfikacji powództwa stronie pozwanej nastąpiło 3 lipca 2023 r. (pismo procesowe pozwanej z 17 lipca 2023 r., k. 583).

Z powyższych względów Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 192.370,65 zł od dnia 2 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty i od kwoty 60.379,34 zł od dnia 3 lipca 2023 r. do dnia zapłaty, tytułem zachowku, o czym orzekł w pkt I wyroku.

Sąd w całości uwzględnił żądanie strony powodowej dotyczące zasądzenia na rzecz powódki od pozwanej kwoty 6.175,02 zł tytułem zapłaconych przez A. S. (1) długów spadkowych po śmierci J. M.. Do długów spadkowym należy wliczyć: kwotę (...) zł z tytułu zaległości w opłacaniu czynszu w Spółdzielni Mieszkaniowej, (...) zł zadłużenia w firmie windykacyjnej (...) oraz (...) zł zadłużenia w (...) (zaświadczenie z 25 marca 2019 r., k. 75; obroty i salda od września 2009 r. do kwietnia 2010 r., k. 126; wezwanie do zapłaty z 2 listopada 2010 r., k. 76; oświadczenie o spłacie wierzytelności, k. 79; pismo z (...) z 8 kwietnia 2019 r., k. 83) oraz dług alimentacyjny wobec A. S. (3) w wysokości (...) zł (informacja z 28 kwietnia 2010 r. o stanie zaległości egzekucyjnej w sprawie (...) prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy Żoliborza M. P., k. 80-81). Strona powodowa wykazała, iż pokryła koszty związane z zaległościami czynszowymi, zadłużeniami wobec firmy windykacyjnej, jak również zadłużenie w (...). Alimenty wymagalne do dnia otwarcia spadku stanowią dług spadkowy, co czyni pozwaną zobowiązaną do spełnienia świadczenia na rzecz powódki, jako wierzycielki alimentacyjnej.

O odsetkach Sąd orzekł stosownie do treści art. 481 k.c. i art. 455 k.c. zasądzając od E. M. (1) na rzecz A. S. (1) kwotę 6.175,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty, gdyż wezwanie do zapłaty innych należności (w tym długów spadkowych) powódka skierowała do A. M. pismem z dnia 6 listopada 2019 r., zakreślając termin zapłaty na 7 dni od daty odbioru pisma (wezwanie do zapłaty zachowku oraz innych należności z 6 listopada 2019 r., k. 167-170). Pismo zostało skierowane na prawidłowy adres, dwukrotnie awizowane i w dniu 25 listopada 2019 r. zwrócone do nadawcy (potwierdzenie nadania przesyłki, k. 172; wydruk z portalu śledzenia przesyłek, k. 173), a upływ 7-dniowego terminu do zapłaty nastąpił w dniu 2 grudnia 2019 r.

Co do ustalenia zasadności żądania zapłaty z tytułu nakładów, Sąd posiłkował się sporządzoną w niniejszej sprawie opinią biegłego A. K. (opinia biegłego sądowego A. K. o wartości określającej wartość rynkową spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku nr (...) przy ul. (...) w W., Ż. z 20 grudnia 2022 r., k. 495-516). Biegły w swej opinii wskazał, iż co prawda strona powodowa przedłożyła w piśmie z 9 czerwca 2022 r. informacje o wykonanych nakładach na przedmiotowy lokal, lecz nie zawierały one niezbędnych obmiarowań. Biegły nie mógł też dokonać wyliczeń nakładów w podejściu kosztowym, w którym obliczana jest wartość odtworzeniowa, gdyż nie była wykonana profesjonalna inwentaryzacja nakładów w lokalu. W ocenie Sądu dokonane przez biegłego wyliczenie nakładów koniecznych w wysokości 12.500 zł również nie jest miarodajne mając na uwadze, iż strona powodowa nie przedłożyła żadnego materiału dowodowego sprzed i po remoncie, a nawet nie przedłożyła dokumentacji zawierającej niezbędnych obmiarowań.

Jednocześnie powódka, będąca posiadaczem lokalu w dobrej wierze, nie wykazała w ocenie sądu poniesienia nakładów na lokal, które zwiększałyby jego wartość.

Stosownie do art. 226 § 1 k.c. samoistny posiadacz w dobrej wierze może żądać zwrotu nakładów koniecznych o tyle, o ile nie mają pokrycia w korzyściach, które uzyskał z rzeczy (art. 226 § 1 zd. 1 k.c.). Zwrotu innych nakładów niż konieczne może żądać tylko o tyle, o ile zwiększają wartość rzeczy w chwili jej wydania właścicielowi (art. 226 § 1 zd. 2 k.c.). Sąd Najwyższy w wyroku z 22 marca 2016 r., sygn. III CSK 3/06 podkreślił, iż „ustawodawca w art. 226 § 1 k.c. dokonał rozróżnienia nakładów „koniecznych” oraz „innych”, wiążąc z tym odmienne przesłanki dla ewentualnego roszczenia o ich zwrot. Takie unormowanie przesądza o zależności roszczenia o zwrot „innych” nakładów od wystąpienia przez właściciela z żądaniem wydania rzeczy. Dopiero bowiem w chwili wydania tej rzeczy właścicielowi można ocenić, czy i w ogóle istnieje i w jakim rozmiarze obowiązek zwrotu dokonanych przez posiadacza nakładów, lecz - co należy podkreślić - nie będących nakładami koniecznymi. Powyższe wyodrębnienie nakładów koniecznych i innych oraz zróżnicowanie przesłanek ich zwrotu wyklucza jednolite ich w tym względzie potraktowanie, jak to uczynił Sąd drugiej instancji. Oznacza to, że roszczenie samoistnego posiadacza w dobrej wierze o zwrot nakładów koniecznych powstaje w sytuacji określonej w art. 226 § 1 zd. 1 k.c. i staje się wymagalne z momentem dokonania tych nakładów. Natomiast roszczenie o zwrot „innych” nakładów powstaje i staje się wymagalne w chwili wydania rzeczy właścicielowi, o ile występuje zwiększenie wartości rzeczy (art. 226 § 1 zd. 2 k.c.)” (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 marca 2016 r., III CSK 3/06, Legalis nr 316253).

W ocenie Sądu, nakłady poczynione przez powódkę stanowiły nakłady konieczne, które miały pokrycie w korzyściach, które uzyskała z rzeczy (art. 226 § 1 zd. 1 k.c.). Strona powodowa w celu wykazania kosztów poczynionych na rzecz nieruchomości nakładów przedłożyła faktury, rachunki i umowę na stolarkę okienną, którymi wykazała koszty w zakresie wymiany okien (stolarka okienna), malowania ścian (wydatki na farby, emulsje, akryl, wałki, pędzle i folię malarską), założenie kontaktów, przebudowę łazienki wraz z hydrauliką, wyposażenie łazienki, założenie umywalki i przyłączy do pralki, hydraulika w kuchni, montaż okapu, tapetowanie (faktury i rachunki, umowa na stolarkę okienną z 5 sierpnia 2014 r., k. 129-164). Powódka nie przedstawiła jednak dowodów na wykazanie kosztów położenia podłogi, nowych tynków, glazury i terakoty czy wynajęcia kontenera na odpady poremontowe. Nie wykazała również żadnych kosztów wykonania robót budowlanych (robocizny). Poczynione nakłady, w ocenie Sądu, nie zwiększyły wartości lokalu a jedynie umożliwiły korzystanie z nieruchomości przez kilka lat do momentu przekazania go pozwanej w stanie nie wskazującym podwyższony standard lokalu, co wynika z załączonych do akt sprawy zdjęć. A. S. (1) ostatecznie nie wprowadziła się do przedmiotowego mieszkania. Okresowo zamieszkiwał w nim jej przyrodni brat (zeznania powódki A. S. (1), protokół k. 332v-333, nagranie 00:17:57 i 00:25:22).

Nie sposób również zgodzić się ze stanowiskiem strony powodowej, iż pozwana ma obowiązek zwrotu na rzecz powódki kwot uiszczonych tytułem czynszu za lokal mieszkalny w sytuacji, gdyż to powódka faktycznie dysponowała lokalem, pozwana nie miała dostępu do nieruchomości, zaś przekazanie mieszkania pozwanej nastąpiło dopiero w dniu 8 maja 2020 r.

Zdaniem Sądu uwzględnienie żądania strony powodowej w tym zakresie byłoby również sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.) w sytuacji, gdy pozwana nie miała nawet dostępu do mieszkania.

Z tych względów w pozostałym zakresie Sąd oddalił roszczenie strony powodowej, o czym orzekł w pkt III wyroku.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art.100 k.p.c., zgodnie z którym w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd ustalił, że powódka A. S. (1) wygrała proces w 85%, a pozwana E. M. (1) wygrała proces w 15% i pozostawił rozliczenie kosztów postępowania referendarzowi sądowemu po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku.

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, Sąd na podstawie powołanych wyżej przepisów, orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędzia Ewa Ligoń-Krawczyk